ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО

ДО
МИНИСТЪРА
НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Г-Н КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Относно: *Проект на Постановление на Министерския съвет за определяне на минималната заплата за най-ниската академична длъжност в държавните висши училища*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,

Институтът за държавата и правото при Българската академия на науките приветства решението на правителството за финансово стимулиране на научната и научноизследователската дейност у нас чрез определянето от Министерския съвет на по-висока минимална заплата за най-ниската академична длъжност в държавните висши училища. Считаме, че с увеличаване на тези възнаграждения ще се осигури основа, предлагаща перспектива и мотивация на висококвалифицираните млади учени, продължаващи развитието си в сферата на образованието и науката.

В същото време, според нас подходът на държавата в случая е необосновано фрагментарен, защото е предвидено увеличение на минималната заплата за най-ниската академична длъжност само в държавните висши училища, но подобно увеличение липсва в проекта на бюджет на Българската академия за науките за 2021 година, поради което са налице всички предпоставки за възникването на фрапираща разлика между възнагражденията на лица, заети на еднакви длъжности в бюджетно финансирани институции.

Освен това, съпътстващата проекта на Постановление на Министерския съвет (ПМС) за определяне на минималната заплата за най-ниската академична длъжност в държавните висши училища частична предварителна оценка на въздействието затвърждава впечатлението за неравноправен подход. Тя е едностранчива и непълна. Същата звучи по-скоро като продължение и допълнение на изложените в доклада мотиви, отколкото като обективно изследване на идентифицирания проблем и търсене на оптималния начин за неговото разрешаване. На пръв поглед, набелязването на заинтересованите страни в оценката изглежда пълно и задълбочено, предвид факта, че са включени редица непряко и сравнително по-слабо заинтересовани страни като например „ученици, които желаят да продължат образованието си в държавни висши училища“ и „родители на … студенти, кандидат-студенти и ученици“. Едва на четвърто място е посочена основната заинтересована група „преподаватели във висши училища“, но са пропуснати учените на длъжност „асистент“ в другите научни организации и най-вече в Българската академия на науките (БАН). Очевидно, промяната в условията на заплащане на част от лицата, заемащи една и съща длъжност и отговарящи на едни и същи изисквания по Закона за развитието на академичния състав в Република България, засяга пряко и останалата част от асистентите, както и целия академичен състав.

Оценката на въздействието е трябвало да отчете, че ако предвижданата мярка не бъде предприета в комбинация със съответното увеличаване на бюджета, предвиден за БАН в Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г., това би довело до неравнопоставеност, нееднакво правно третиране и поставяне в неблагоприятно положение, свързано с негативни социални и икономически последици на лицата, назначени на длъжност „асистент“ в Българската академия на науките, както и за целия академичен състав.

Според нас в оценката е било задължително да се анализира и разликата в размерите на възнагражденията и вероятността тя да бъде мотив за напускането на млади учени на системата на БАН или тяхна евентуална миграция от Академията към държавните висши училища и начинът, по който това би се отразило върху качеството на научноизследователския живот в България. А това представлява реално отрицателно социално въздействие, което може да бъде очаквано от въвеждането на предлаганата нормативна промяна.

При изготвянето на проекта за ПМС за определяне на минималната заплата за най-ниската академична длъжност в държавните висши училища е допуснат съществен според нас пропуск, като не е отчетено, че съгласно разпоредбата на чл. 42, ал. 1, т. 3 от Закона за висшето образование (ЗВО) третата степен, с която у нас завършва висшето образование, е образователната и научна степен „доктор". Освен във висшите училища, съгласно чл. 47, ал. 1 от ЗВО обучение по образователната и научна степен „доктор" се провежда и в Българската академия на науките, Селскостопанската академия, националните центрове по проблемите на общественото здраве и други научни организации, които са получили съответната акредитация. Неглижирането на това обстоятелство поставя институтите на Българската академия на науките в неравностойно положение спрямо висшите училища. Академичният състав в отделните институти на Академията не просто се занимава с важните за обществото научни изследвания, но и обучава докторанти по съответните докторски програми, с което своя съществено спомага за развитието на висшето ни образование. Именно затова не следва да бъде допускано различно и неравнопоставено третиране на този академичен състав, каквото ще се случи без съответното актуализиране на държавния бюджет в частта му отнасяща се до възнагражденията на асистентите и в Българската академия на науките.

В този смисъл няма как да се твърди, че предложеният и публикуван за обществена консултация проект на Постановление на Министерския съвет е изцяло в съответствие с действащата правна уредба и Стратегията за развитие на висшето образование в Република България. Нещо повече, същият с нищо не допринася за ниската продуктивност и незадоволителното представяне на научноизследователската и иновационната система у нас, което се дължи изключително на недостатъчното финансиране на научноизследователската и развойна дейност (НИРД). А това е централната, основната и ключова дейност на Българската академия на науките. По този начин няма как да очакваме каквато и да било промяна на незавидното и унизително последно място, на което се намира България в Европейския съюз по дял на публичните разходи за НИРД, като според официалните данни на Европейското иновационно табло за 2019 г. тя се намира на 27-мо място за целия ЕС по дял на публичните разходи за НИРД от 0.75% от своя от брутен вътрешен продукт.

Предвид изложеното,

Ви молим да бъдат разгледани и съобразени всички ефекти на публикувания за обществена консултация проект на Постановление на Министерския съвет за определяне на минималната заплата за най-ниската академична длъжност в държавните висши училища и да бъде предложен вариант, който отчита и балансира интересите на всички заинтересовани страни, като минималните възнаграждения на учените от Българската академия на науките бъдат изравнени с тези на заемащите идентични длъжности в държавните висши учебни заведения.

гр. София
11.12.2020 г.

С уважение /п/
Проф. д-р Ирена Илиева
Директор на Института
за държавата и правото при
Българската академия
на науките